

HVALER MENIGHETSBLAD

NR 3 - 2021

74. ÅRGANG

**KIRKESKIPET I
SPJÆRØY KIRKE**

Side 10

**SANITETS-
KVINNENE**

Side 14

**MAY EVELYN
PÅ LAUER**

Side 40

DEN NORSKE KIRKE

Hvaler menighet

kirken.no/hvaler

Kirkekontoret (Kirkens hus)

Storveien 12, 1680 Skjærhalden

Tlf: 69 37 90 37

post@hvaler.kirken.no

Hvaler sokn

Kristin Seljebakken,

Tlf: 473 16 893

kseljebakken@pmx.net

Hvaler menighetsblad

Storveien 12, 1680 Skjærhalden

Ansvarlig utgiver:

Hvaler menighetsråd

post@hvaler.kirken.no

Kontonummer 1506.23.78902

Redaksjonskomité:

Ragnar Bjørck, Grethe Hummel,
Kjersti Morland, Einar Morland,
Dag Plau og Ellen Bjørnvall Viker

Ansvarlig for annonsesalg:

Dag Plau. Tlf: 952 27 449

dag@plau.no

Trykk:

Møklegaards Trykkeri AS

Fredrikstad

info@moklegaard.no

ANSATTE:

Grethe Hummel

sogneprest

Tlf: 474 79 731

grethe@hvaler.kirken.no

Mats-André Soli

kirkemusiker

Tlf: 977 66 377

mats@hvaler.kirken.no

Kjersti Morland

menighetspedagog

Tlf: 975 26 412

kjersti@hvaler.kirken.no

Marius Kjølholt

kirketjener

Tlf: 483 92 297

marius@hvaler.kirken.no

Jenny Schorpen

kirketjener

Tlf: 907 13 680

jenny@hvaler.kirken.no

Jan Heier

Kirkeverge/daglig leder

Tlf: 474 79 730

jan@hvaler.kirken.no

kirkevergen@hvaler.kirken.no

Foto forsiden: Lill Nordal Kjølholt / Foto side 3: Anne Margrete Eliassen

Sommerhilsen fra Grethe	4
Menighetsrådets leder har ordet	5
Menighetsrådet melder	6
22. juli - minnesmerke	7
Under himmelbuen	8
Kirkeskipet i Spjærøy kirke	10
Sanitetskvinnene bidrar under vaksineringen	14
Glimt fra floraen på Hvaler	18
Håpets katedral	21
May Evelyn fra Lauer.....	22
Brannsikkerhet i hjemmet	26
Alle leser menighetsbladet	28
Hvaler bredbånd.....	30
Optimist	32
En sommer er over.....	34
Bondelagsbua	36
Barn og unge – hva skjer i oktober og november 2021	39
Barnesider	40
Barnesang	42
Hovlandfestivalen	44
Sjømannsforeningen	46
Møte om misjonen	47
Salme: Glimt av Guds himmel på jord	48
Fra foreningslivet på Hvaler	49
Bibelen til alle	51
Siden sist	54
Sorg og glede i våre kirker.....	55

Grethe Hummel

HØSTHILSEN FRA GRETHE

Glede i hjertet gir god helse, mismot tærer på marg og bein.

Dette er et flere tusen år gammelt visdomsord hentet fra Ordspråkene i Bibelen. Hvem av oss vil ikke nikke gjenkjennende til en slik erfaring?

Mange måneder med uro og restriksjoner, med avlyste arrangement vi hadde gledet oss til, stadige behov for endringer og tilpasninger, har lært oss hvor viktig det er å ikke gi etter for mismotet, men finne gleden i den hverdagen vi til enhver tid lever i.

For mismot og håpløshet har som virus en egen evne til å gjøre livet surt og smitte over fra den ene til den andre.

Men glede smitter like mye!

Dette fikk Josefine og Oskar så fint formidlet i årets bidrag til Junior Grand Prix: *Kjærlighet og glede kan knuse all smerte som frykten for smitte har skapt i vårt hjerte.*

*Kos og klem og sang og glede,
vi må alle sammen spre det
synger de to barna med smil og dans.*
Enhver kan bli glad bare av å høre og se deres opptreden.
For glede smitter!

Gjennom sin sang oppfordrer de alle, både barn, unge og voksne, til å smitte hverandre med glede, til å skape en omvendt pandemi.

«Vi vil være gode mot hverandre spre positive ord som kan forandre». Med få ord formidler de gledens og kjærlighetens muligheter til endring.

Paulus hadde tilsvarende erfaring og ville oppmuntre med disse ordene:

Gled dere alltid i Herren! Igjen vil jeg si: Gled dere! La alle mennesker få merke at dere er vennlige.

Noen andre ord for samme utfordring: Smitte med glede.

Denne høsten vil jeg la Bibelens gode ord sammen med Josefine og Oskar smitte meg med glede. Så kan jeg la den gode smitten spre seg videre uten at jeg selv vet noe om det. Bli med og skap en omvendt pandemi. Smitt hverandre med glede og takknemlighet!

Gode høstmåneder ønskes dere alle!

Hilsen Grethe

Kristin Seljebakken

MENIGHETSRADETS LEDER HAR ORDET

Vi er i en merkelig overgangstid nå i forhold til corona og på vei inn i «normalt liv» igjen. Selv merker jeg at en ubevisst forsiktighet og engstelse fortsatt gir utslag bl.a. i hva jeg velger å delta på. Samtidig har vi lengtet etter å kunne samles i forskjellige lag og foreninger.

Mange synes nok det har vært ekstra utfordrende ikke å kunne være så mye sammen med andre som vi er vant til og som vi ønsket og lengtet etter. Samvær og samarbeid skaper kreativitet og nye ideer. Vi utfyller hverandre, og vi kan oppmuntre hverandre, noe som gir styrke og mot til å satse på nye ting, - ta nye utfordringer. Sammen er det lettere å se mulighetene enn hindringene.

Jesus var heller ikke en solospiller. Han hadde ei gruppe med disipler rundt seg. Vi kan se hans holdning bl.a. i «Vår Far/Fader vår» som han lærte disiplene og oss.

I bønnen finner vi bare «vi» og «oss», - ikke «jeg», «meg» og «mitt». Han så verdien av lagspill. Et lag må fungere sammen, - en god spiller er ikke nok.

Jeg har nylig lest om de kjente menneskerettighetsforkjemperne Nelson Mandela og Desmond Tutu fra Sør-Afrika. De sto sammen og støttet hverandre. Deres beskrivelse av samarbeidet ble uttrykt i ordet UBUNTU – «jeg er fordi du er». De utfylte hverandre i det de sto sammen om. Ordet ubuntu stammer fra bantu-språket i Sør-Afrika og rommer godhet, medfølelse og vilje til å tilgi urett.

Korrespondenten og forfatteren Tomm Kristiansen, som kjenner det afrikanske kontinentet og folket godt, beskriver ubuntutenkningen som en livsfilosofi. Den legger vekt på fellesskap og menneskers forbindelse og forhold til hverandre.

Selv om Hvaler er langt fra Sør-Afrika, kan vi gjenkjenne betydningen og verdien av UBUNTU. Må denne høsten bli en tid hvor vi igjen kan glede oss over fellesskapet med hverandre!

Også denne sommeren har Hvaler kirke vært åpen på mandager. Ingrid Dean har vært ansvarlig guide for mange interesserte gjester.

I forbindelse med 10 års minnemarkeringen 22. juli, var begge kirkene åpne, og kl. 12 ringte klokkene.

På mandagskveldene har det i Hvaler kirke vært et variert tilbud av konserter med både våre egne utøvere og andre. Noen konserter har det også vært i Spjærøy kirke.

Kirkens hus har hatt ni uker med kunstutstillinger. Forskjellige kunstnere har leid for ei eller to uker hver. Populært og godt besøk.

Olsok ble markert i Hvaler kirke med Svein Helge Rødahl som prest. Det var for mye regn til at vi kunne følge opp tradisjonen med rømmegrøt på Tusenårsstedet i år. Derfor ble det servering av sveler og kaffe i benkene, med allsangstund ledet av Kjersti Morland og Mats-Andre Soli.

Menighetens marked gikk av stabelen 14. august. Været var fint og folk kunne kjøpe seg bl.a. grønnsaker, syltetøy, sursild og bakevarer. Kaffe, kaker og rømmegrøt kunne også kjøpes. Et lite lotteri var satt i gang på forhånd. Til sammen ble det en inntekt på 27.500 kr til menighetens arbeid! Tusen takk til alle som var med å gjøre dette mulig!

Vedlikehold og gressklipping på kirkegårdene våre utover sommeren har vært bra. Utfordringen vår er på våren før sommervikarene kommer. Det er jo da gresset gror som mest også. Vi vil se hva vi kan gjøre med dette framover.

Dere har kanskje sett at det har vært stillaser ved Hvaler kirke i sommer. Det er vinduene der som er blitt kittet og malt. Hoveddøra i Spjærøy kirke skal også pusses og lakkes før høsten.

Hvaler kommune har bevilget penger til nytt kjøleanlegg i bårehuset ved Spjærøy kirke. Vi takker for rask avklaring på denne viktige samfunnsoppgaven.

Omvisning i Hvaler kirke hver mandag.

22. juli - minnesmerke

I år er det 10 år siden 22. juli. Den gang var jeg i «småbarns-boblen» og da er amming, mat, tøybleier og soving det som står i fokus.

22. juli var vi i Gamlebyen, vi hadde kjøpt julekuler i Nissenatthuset og var på besøk i NRK Østfold sine lokaler. Der sto alle helt stille og bare stirret på en storskjerm. Den uvirkelige virkelighet rullet over skjermen, sjokkert så vi hvordan regjeringskvartalet fremsto som en krigssone. Den vonde kvelden og natten med stor bekymring for partikamerater på Utøya. Det var barn, søsken, barnebarn, oldebarn, tantebarn, bestevenner, elever og kjærester. De var våre ungdommer. Våre ungdommer som var opptatt av fremtiden og engasjerte seg for sosial rettferdighet! Så ubeskrivelig vondt.

Kirken ble samlingspunktet der mange fant trøst og støtte. Kirken var der den gangen og vil være der i fremtiden.

I år har Hvaler kirke markert 22. juli med lys-tenning og mulighet for en stille stund i kirken. Hvaler har fått sitt eget 22. juli-minnesmerke på Hvaler kirkegård, der man kan legge ned blomster og minnes.

Minnesmerket er to store furutrær som vokser i felleskap ut fra en stor stamme. Hvis trær kunne fortelle tror jeg denne kan fortelle om utviklingen de siste 70-80 årene, kampen, menneskene og det livet som har gitt oss vår hverdag. Og jeg tror den bærer sitt nye hjertesymbol med stolthet helt ut i de aller nyeste barnålene.

Mona Vauer

VELKOMMEN HØST MED LANGSOMMERE DAGER

Når sommeren ligger foran oss, opplever jeg det som om jeg har et hav av tid. En uendelighet av dager som skal fylles med sol, familie, gamle venner, strandliv, båtliv, hagearbeid, god mat, lyse kvelder, myggestikk, mer god mat, kaffetreff, gressklipping, nye venner osv. Som du skjønner, følelsen er god og optimismen er stor foran sommeren.

Så plutselig er den over, sommeren. Potetgraset visner, ripsen er saftet og kveldene er mørke.

Så sitter man der da, og betrakter høstskyenes flukt over himlene og slikker sine såre sommerforventninger. Vemodet sier på. Men tar man seg tid til å kjenne ordentlig etter, er vemodet ikke udelt trist, en flik av lettelse sniker seg også inn.

For det er så mange forventninger knyttet til sommeren. Så mye man må gjøre og oppleve. Så mange planer som legges og som skal fylles med innhold. Så mye som skal bli vellykket. Så mange fjell som skal bestiges, så mange steder å reise til, konserter å gå på, folk å besøke, folk å få besøk av, så mye som skal følges opp i hagen. Og ikke minst må man kose seg. Hele tiden. Kos deg. Og aller helst må du dokumentere det på en digital plattform.

I sin bok «Det er så mye man ikke må» har Tomas Sjödin samlet 77 små tekster til ettertanke som handler om hverdagsliv, tid, tro og kjærlighet. I en tekst om ferie tar han opp ordet «ikke» som et viktig ord. Han mener at vi bør være mer opptatt av hva vi ikke skal gjøre i ferien, enn hva vi skal gjøre.

Kropp og hode trenger hvile. Sjelen trenger hvile. Vi trenger tid til ikke å gjøre noe, ikke ha planer,

ikke har forventninger om innhold til dagen. Vi trenger å føle at vi har tid. Tid til å sitte på svaberget, se bølgene og høre tanga sukke når den dras ut og inn, fram og tilbake på nytt og på nytt. Tid til å slumre i en hengekøye eller en benk i hagen til lyden av humler og nyklekte fugleunger. Tid til å lese den boka som har ligget på nattbordet så lenge, og som du vanligvis sovner fra etter to sider.

De fleste av oss har en hektisk hverdag med oppgaver og gjøremål i øst og vest, telefoner, nettbrett, PC-er og TV som flimrer foran øynene våre og lager lyd. Vi må passe på at vi lager oss små rom med stillhet og ro hvor vi kan hente energi og overskudd for å takle hverdagene. Glemmer vi det, eller tror vi ikke har tid til det, gjør vi oss selv en bjørnetjeneste.

Pastor Egil Svartdal har pekt på salme 23 i sine korte andakter i Plussord denne sommeren. I salmen står det blant annet »Herren er min hyrde, det mangler meg ingen ting. Han lar meg ligge i grønne enger, han leder meg til hvilens vann».

Til hvilens vann, i grønne enger.

Når lå du i en grønn eng sist? Eller et bedre spørsmål: Hva er din grønne eng? Hvor finner du hvile? Den hektiske sommeren er over. Vi kan rydde bort grillen og utemøblene og konstatere at vi rakk ikke alt vi skulle denne sommeren heller.

I vår kultur har vi et bilde av tid som noe som går. Jeg har hørt at afrikanerne tenker om tid at den kommer. Det kommer ny tid hele tiden. Det blir et helt annet perspektiv, da haster det plutselig ikke lenger. Og nå kommer høsten, med ny tid og nye muligheter til å finne tid ro og hvile.

Avslutter, med tillatelse av forfatteren, med vakre ord om overgangen fra sommer til høst skrevet av Lill Nordal Kjølholt:

Sommeren kom og gikk så fort at jeg knapt merket det

...

Jeg vet den var her- det mangler ikke på bilder..

*Nå starter høsten- man kan merke det- vinden
blåser kaldt, den lukter annerledes ...*

*Det store treet i hagen skal miste alle bladene sine,
og så må det gjøre seg klar for kulden som kommer-
nakent skal det stå er i vinternatta.*

*Blomstene er det jeg som må beskytte,
som om jeg var blomstenes soldat -.*

*Snart skal jeg grave opp georgineknoller fra jorda
og legge dem i kjelleren, og der, der skal de få ligge
og sove i mørket og vente- på en ny vår-*

*De andre skal få dyne over føttene, lag på lag med
nyklippet gras over røttene – føttene ...*

Sommeren kom-

Og gikk – og det slo meg – så fort det gikk..

Glade sommer

Vakre høst

Vi gjør oss klare for en ny tid ...

Jeg tenner levende lys

Setter dem i vinduskarmen

Og så gjør jeg meg klar og..

En- to – tre

Høst.

Vennlig hilsen mormor

“Pax” i Baltimore 1916. “Legg merke til at skipet er malt med nøytralitetsflagg”

KIRKESKIPET I SPJÆRØY KIRKE – BARKEN «PAX» AV TVEDESTRAND

I store deler av Europa har det vært skikk å utsmykke kirkene med skipsmodeller og skipsbilder slik vi finner i Hvalers to kirker. Skikken med å henge opp skipsmodeller kan spores tilbake til 1400-tallet, men få modeller er bevart fra før 1650.

I dag lever skikken med å henge opp kirkeskip, votivskip, først og fremst i sjøfartsbyer i katolske land, men også i Danmark og Norge er tradisjonen fortsatt levende, og Spjærøy kirke fikk sitt kirkeskip i 1963.

De fleste skipsmodellene er bygget av sjøfolk, enten

på fritida om bord under lange reiser eller hjemme under vinteroppholdet. De fleste kirkeskipene er seilskip, som oftest tremastede fartøyer. Disse skipsmodellene er gitt som gaver til kirken, mange i takknemmelighet for at man har overlevd et skipsforlis, andre er gitt for å gi skipene velsignelse eller med ønske om å utsmykke kirkerommet. I

både Hvaler kirke og Spjørøy kirke henger det votivskip, eller kirkeskip.

Selv om det ikke sies direkte har de fleste givere ønsket å bidra til å utsmykke kirken, på samme måte som når man ga en lysekroner eller en alterduk til kirken. Både Hvaler kirke og Spjørøy kirke har fått mange slike gaver.

Hvaler kirke er utsmykket med to skip. Det ene skipet ble forært av handelsmann Mathias Groth, Fredrikshald i 1751, og i siste halvdel av 1800-tallet ble tremasteren «Oscar» gitt til kirken. Kirkeskipet i Spjørøy kirke er langt yngre og ble gitt i gave til kirken i 1963. Dette er en modell av barken «Pax» som ble ført av Johan Arnt Jensen (1870-1962) fra Gravningen på Asmaløy.

«PAX»

Etter å ha seilt på ulike fredrikstadskuter siden konfirmasjonen og vært skipper på «Mars» og «Louise» fra 1898, ble Johan Jensen skipper på «Pax» av Tvedestrand. «Pax» var som de øvrige

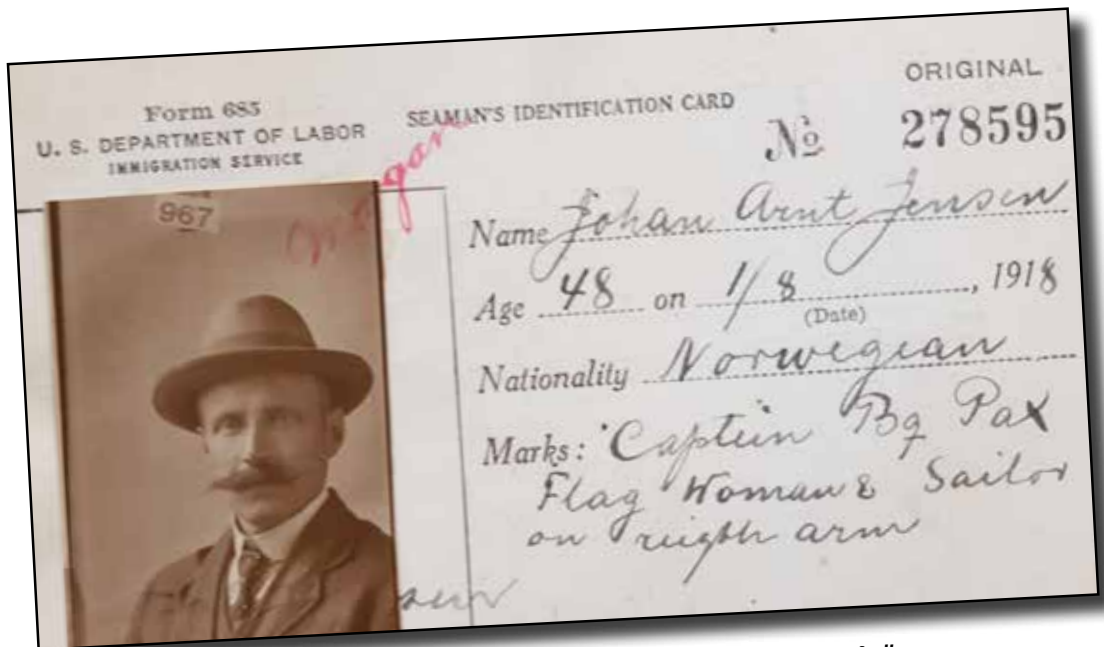
Johan Jensen med skipshunden Bob ombord på «Pax».

skipene han førte, en bark, men langt større enn disse med sine 1437 brutto tonn. «Pax» var bygget i Glasgow hos Russell & Co on the Clyde i 1891 og rigget som bark. Skipet var bygget i stål, med hakk, de vanlige overbygninger og kahytten akter. I motsetning til de andre skipene hans som seilte fortrinnsvis på Østersjøen og England, var «Pax» ei langfartsskute.

Johan Arnt Jensen førte «Pax» fra 1912 til 1920. Han gikk om bord i Hamburg der den lastet ved juletider, og med seg hadde han flere sjøfolk fra hjembygda. Det bidro til å binde skip og hjembygd sammen. Mannskapet på «Pax» besto derfor av sjøfolk fra Fredrikstad, Kråkerøy og Hvaler. Med som førstestyrmann var i flere år Thorvald Torgersen fra Alshus og hans nevø Torger. Johan Dalberg fra Spjørøy var med som stuert i mange år, og Olaf Olavesen fra Asmaløy var tømmermann om bord.

I de årene Jensen førte «Pax» var skipet bare leilighetsvis i Nord Europa. I motsetning til mange av de norske sjøfolkene som seilte i den farefulle nordsjøfarten under første verdenskrig, seilte Pax derfor «heldig» gjennom krigsårene. «De rundet Hornet ved flere anledninger og hadde hyppige anløp av havner i de franske besittelser i Polynesia så vel som New Zealand, Australia og det amerikanske kontinent. Mange av de lange reisene stilte store krav til besetningen, grunnet knapphet på fersk proviant og drikkevann, storm og overraskende værforhold, vanskelige og primitive havner og andre uventede situasjoner. De fikk hyppig anledning til erfare sannheten i det gamle uttrykket «En hånd for skuten og en hånd for deg selv». En gang på en reise gikk kronometeret i stykker og de kunne ikke ta andre astronomiske observasjoner enn middagshøyden, men med den kom de seg frem.» (Jensen 1982)

Det kunne være tøffe forhold også i sydlige farvann. På reise fra Newcastle New South Wales til Noumea, New Caledonia, lastet med kull og stykk-gods i mars 1918, ble skipet skadet under en storm. Skipet som var fullt bemannet med 17 mann, fullt

Identitetskort for Johan Jensen utstedt i San Fransisco der "Pax" ble reparert etter forlis.

Modell av barken «Pax» i Spjærøy kirke.
Modellen er bygget i Japan.

utstyrt og i full sjødyktig stand, hadde gått fra Newcastle, NSW 15. mars. Reisen hadde forløpt uten at noe særskilt var å bemerke før den kom ut for sterk sydlig storm med høy sjø og opprørt hav. Et voldsomt brott slo over akterskipet og slo rormannen Torvald Martinsen fra rattet. Venstre skulder ble forslått slik at han ble arbeidsudyktig. Akterkant av rorkisten ble slått inn, skylightet ble slått i stykker og kahytten ble fylt med vann. En del proviant ble ødelagt. Linoleumet ble revet i stykker, skottene ble skadet av støt, vann og rifter. En livbøye gikk over bord, det samme gjorde natthuset med kompass. Akterkant samt styrbord side av bestikken og inngangen til kahytten ble slått i stykker og messinghåndreb skadet. Bordet i bestikken ble slått i stykker, sofabenken skadet. Tåkeluren og barometret ble skadet. Kikkert og logglass ble vasket bort. Babords poopstrapp brukket løs, den ble berget, men var skadet. Håndreben ble skadet. Trappen til broen midtskips med begge metallhåndreb ble brukket løs og gikk over bord. Lenseporten midtskips om babord ble slått i stykker. Den løpende rigg

i storvantet ble vasket løs og gikk ut gjennom lenseportene, ble skamfilt og en del slitt av da den ikke kunne sikres fordi dekket var fullt av vann. Styrbords livbåt ble slått løs da surringene brakk, til tross for at de var galvanisert kjetting. Båten ble skadet, likeledes båtkrabbene. Vaterbordet i forkant på poppen ble brukket i stykker. Blålys, raketter og kanonslag ødelagt.

Da skipet var losset til 15 fot den 27. mars, ble det oppdaget en stor bule i en plate i vannlinjen nedenfor akterkant av storriggeren om styrbord. Det var ikke kjent hvordan den var fremkommet, men man antok at det skyldtes støt mot vrakgods på reisen fra Newcastle til Noumea, muligens under stormen. Etter at skadene var besiktiget og beskrevet, ble skipet reparert i Noumea og senere i San Francisco da alt som trengtes ikke kunne skaffes i Noumea.

Etter første verdenskrig ebbet seilskutetida ut. Dampskip og senere motorskipene utkonkurrerte seilskipene. «Pax» hadde sin siste reise under norsk flagg fra Australia til Nord Europa i 1920. Etter å ha losset i Hull, England høsten 1920 ble den solgt til franske kjøpere og gikk ut av norsk register. Kort tid etter salget, forliste den igjen og gikk inn til fransk havn der den ble reparert før den igjen var klar for nok en reise til Noumea der den kort tid etter ble solgt til det franske nikkelkompagniet

i Noumea, og her endte Pax sine dager som lekter sammen med to andre langfartsskuter. Disse lekterne ble tauet av dampskip og brukt til å transportere nikkelmalm fra mindre havner til moderverket i Noumea fram til 1934 da det var definitivt slutt for disse en gang så stolte skuter.

Johan Jensen gikk i land for godt i 1920. Langfarten som han la ut på i 1912, var blitt lenger enn både han og familien hadde tenkt. Verdenskrigen la hindringer i veien, og rederen ville nødig gi slipp på sin skipper. Tilbake på Hvaler kunne Johan med familie omsider bosette seg på Gravningen der han hadde vokst opp. Her viet han til seg gårdsdrift og fiske. Og snart ble han også en aktiv lokalpolitiker og medlem av herredsstyret 1923-1945, viseordfører 1923-32, ordfører fra 1932 til han ble avsatt under okkupasjonen og gjeninntrådte i 1945.

Johan Arnt Jensen døde på Hvaler i 1962, og året etter ble skipsmodellen av «Pax» gitt i gave til Spjærøy kirke av familien. Slik fikk også Spjærøy kirke et kirkeskip som påminnelse om seilskutetida og sjøfarten som har vært en så viktig næringsvei for Hvalers befolkning og som minne om de mange sjøfolkene fra Hvaler.

Inger Jensen

NÅR DU TRENGER EN GAVE – TIL EN SOM HAR ALT!

Hvaler menighetsblad er hva du leter etter – og gaven fornyer seg 4 ganger i året...

Hvaler menighetsblad er en lokal informasjonskilde, hvor også stoff fra og om dagliglivet i bygda finner plass. Vi dekker naturlig nok kirkelivet, men forteller gjerne om foreninger og aktiviteter, kulturtilbud og fra bygdehistorien. De som måtte lure på hva en Arkimedesskrue er, finner forklaringen i siste juleutgave, dvs. nr. 4/20.

Årsabonnementet koster kr 300, og betales til VIPPS 595306 eller konto 1506.23.78902.

Send epost til jenny@hvaler.kirken.no med navn og adresse til giver og mottaker, eller melding til redaksjonen v/Dag Plau 952 27 449.

Vi sender deg et gavekort/bekreftelse som du kan sende som hilsen.

Vaksinatører: Grete, Anne, Kine, Siv, Malin.

SANITETSKVINNENE BIDRAR UNDER VAKSINERINGEN

«Det er så flott å kunne bidra til at Norge får tilbake en normal hverdag igjen.»
«Dette føles så meningsfylt og viktig». «Jeg opplever å være en del av noe større».
«Så flott å kunne gjøre konkrete, nødvendige arbeidsoppgaver under en pandemi».
«Tenk å kunne være med på noe som er så viktig og samtidig så hyggelig».

Det mangler ikke på positive uttalelser etter flere måneder med aktiv deltakelse under vaksineringen i kommunen vår. Hvaler sanitetsforening har vært med hele tiden, og vi bidrar i tråd med hva vår organisasjon sier: «Norske Kvinners Sanitetsforening har siden starten i 1896 hatt frivillige i beredskap som hjelper til når det trengs.

Frivillige i omsorgsberedskapsgruppene skal bistå ved behov og er et verdifullt supplement til det offentlige beredskapsarbeidet. Norske Kvinners Sanitetsforening har medlemmer med lokalkunnskap, menneskekunnskap og mange har erfaring fra omsorgsarbeid. Trygghet, varme og omsorg er viktige faktorer for mennesker i krise, og der kan vi bidra».

Vaksineringen startet i slutten av januar på Folkets Hus på Spjærøy, og vår sanitetskvinne Lisbeth Magnussen har holdt i trådene og ledet vår del av arbeidet. Omsorgsberedskapsgruppa består av 18 medlemmer, i tillegg har tre andre

sanitetsmedlemmer bidratt. Det har ikke vært mangel på medlemmer som vil gjøre en innsats, og totalt kan vi telle opp 1246 timer når august går over i september. Lisbeth har tett kontakt med kommunen/vaksinatørene, hun setter opp vaktlister etter behov og holder oss oppdatert på hva som skjer. Det er et ukjent antall timer som Lisbeth har brukt på å organisere og legge til rette. I tillegg bidrar hun, sammen med en annen sanitetskvinne, Astrid Rødseth, også som vaksinator.

Veien blir til mens man går, sies det, og gjennom disse månedene har vi sammen med vaksinatørene laget gode rutiner for gjennomføringen av vaksineringen. I begynnelsen var vi fire sanitetskvinner som deltok, etter hvert reduserte vi til tre. Fram til midten av august var vi på Folkets Hus. To sanitetskvinner tok imot besøkende i gangen, spritete, registrerte, fulgte inn til venterommet og ga beskjed til vaksinatørene om ankomsten. Etter å ha mottatt vaksinen, ble man observert av en

Første vaksinerings i januar: Karin Høkeli, Gerd Ebbesvik Nilsen, Bente Pedersen.

Observatører: Rigmor Østigård, Astrid Rødseth.

Holdte meteravstand: Eva Eilertsen, Karin Høkeli, Inger Brekke.

Grillselskap: På Folkets Hus - juni 2021.

trede sanitetskvinne. I vinter og tidlig vår kunne det være rimelig kaldt å sitte ute i gangen, men vi lærte fort å kle oss godt, og både sitteunderlag og pledd var praktisk å ha med.

18. august startet «drop-in», og vaksineringsen er flyttet til Floren på Skjærhalden. Vi organiserer oss nå litt annerledes, noe som også fungerer bra. Blant annet er vi igjen fire sanitetskvinner på jobb. I tillegg deltar Røde Kors med medlemmer som holder oversikt over parkering og kø utenfor lokalet. Gjennom hele vaksineringsperioden har det vært et meget godt samarbeid mellom vaksinatorer og oss sanitetskvinner. Oppstår det noe uforutsett, finner vi løsningene sammen. Akkurat slik det skal være. Da Hvaler kommune inviterte til grillselskap 9. juni, var det en fornøyd gjeng av ansvarlige i kommunen, vaksinatorer og sanitetskvinner som kunne puste ut etter en hektisk vinter/vår og som samtidig benyttet anledningen til å bli bedre kjent med hverandre.

Hvaler sanitetsforening har en egen facebook-side, og vi legger jevnlig ut informasjon på siden vår, både om vaksineringsarbeidet og om andre aktiviteter vi holder på med eller er opptatt av. Fredrikstad Blad har også hatt omtale av arbeidet som gjøres under pandemien.

Vi nærmer oss nå avslutningen på vaksineringsen av innbyggerne på Hvaler. Kanskje blir det en tredje vaksine, hvem vet. Mye har vært uforutsigbart i disse månedene som pandemien har herjet, mange har vært urolige og engstelige, aktiviteter og samvær har blitt redusert til det minimale, vi har på mange måter vært i en unntakstilstand. Nå er vi imidlertid på oppløpssiden, og det er tid for å samle kreftene og stå på de siste meterne før mål. Sanitetskvinnene er beredt, vi er med videre, og det er med stolthet vi erfarer at vi har en Omsorgsberedskapsgruppe som fungerer slik den skal gjøre.

Anne Lise Eriksen

Glimt fra FLORAEN PÅ HVALER

Prickperikum (*Hypericum perforatum* L.)

TEKST: EINAR MORLAND FOTO: EGIL MICHAELSEN (WWW.MARKBLOMSTER.COM)

Slektsnavnet *Hypericum* er et gammelt gresk navn som sikter til voksestedet: «Under høyvokst lyng». Artsnavnet *perforatum* viser til de små hullene i bladene. Holder du et blad opp mot lyset, ser du at bladet er perforert med bittesmå hull. I tillegg er det svarte prikker i både blomster og blader, og det er disse prikkene som er opphav til det norske navnet.

Prickperikum er en flerårig urt som blir 30 – 80 cm høy, og den vokser over nesten hele landet vårt. Urten har glatt stengel med to langsgående lister, og blomstrer fra sankthans til ut i august. Blomstene er sterkt gule med fem kronblad.

Blomstene har uvanlig mange støvbærere. Stengelbladene er eggrunde, små og smale, og de er svakt

perforerte. Stengelen er grå nederst og grønn øverst, og er ofte rikt forgrenet. Utpå høsten kan stengelen bli rødfarget.

Prickperikum er ganske vanlig på Hvaler. Den vokser på tørre steder, og den er ikke kresen på jordsmonnet. Det svenske navnet er Johannesört, og det er denne planten Ulf Lundell synger om

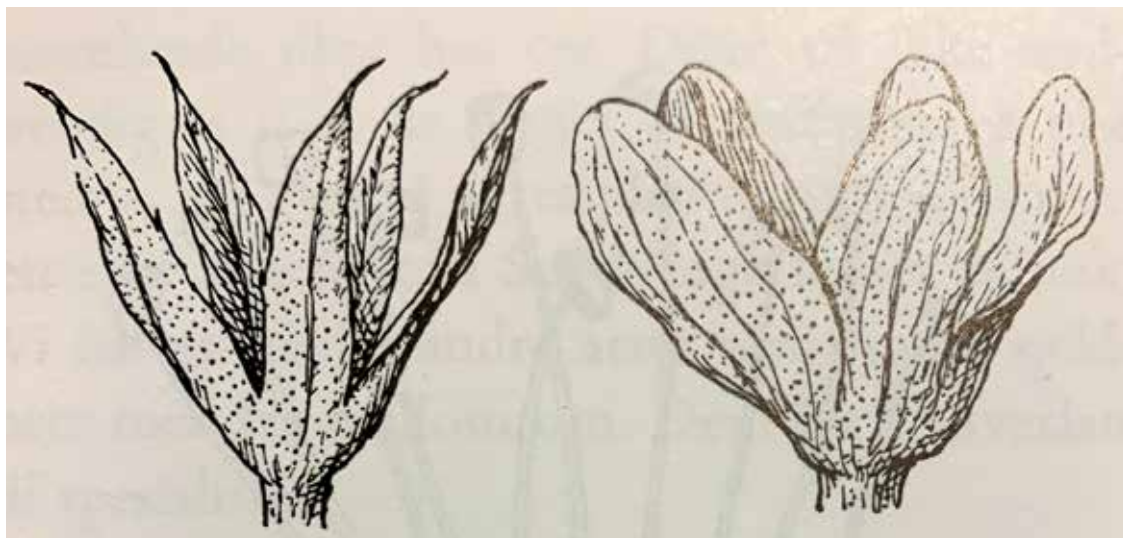
i «Öppna landskap»: «Där bränner jag mitt brännvin själv, och kryddar med Johannesört». Navnet Johannesurt brukes også i Norge, særlig i forbindelse med ulike produkter som fås kjøpt på apotek.

På Hvaler vokser også firkantperikum, som er temmelig lik prikkperikum, men gjerne noe grovere i fremtoning og med mange bitte små svarte prikker ytterst på kronbladene. Prikkperikum har få (og noen ganger ingen) svarte prikker på kronbladene, og den har to langsgående lister på stengelen, mens firkantperikum har fire. I folkemedisinen har man nok ikke skilt noe særlig mellom disse artene, og begge inneholder omtrent de samme virkestoffene. De to artene skilles forresten enklest ved å se på de 5 små begerbladene under blomsten: De er spisse hos prikkperikum og butte hos firkantperikum.

Perikum er en plante som folk har merket seg og benyttet fra førkristen tid, og det finnes bevart mange tradisjoner rundt planten. En av den var at den måtte plukkes med venstre hånd, etter at man hadde spurt den om tillatelse. Hvis planten ble lagt under hodeputen til en ugift kvinne ville hun drømme om sin tilkommende ektemann. I prikkperikum fant man noe helt spesielt:

Blodfarge. Blomsterknoppene og de gullgule blomstene inneholder pigmentet hypericin som farger huden sterkt rød når man gnir dem mellom fingrene. Denne blodfargen har gitt opphav til ulike tradisjoner:

- Gudene Odin ble en gang såret av et villsvin, og planten vokste opp der blodet falt på bakken
- Planten var hellig! Disippelen Johannes prøvde å samle alle bloddråper fra Jesus på korset, men noen av dråpene falt i stedet på urten og gjemte seg der i de svarte prikkene
- Planten spirte opp der bloddråper fra hodet til Døperen Johannes hadde dryppet
- Planten spirte opp fra bloddråpene fra de falne når hærer møttes til kamp på liv og død, og et svensk dialektnavn er Mansblod
- Det var Den Onde selv som hadde stukket hull i urtens blader, for å svekke dens kraft – men forgjeves. Derfor skyr Djevelen siden denne urten, som derfor kan brukes til å beskytte hus og folk og fe (blant annet mot lynnedslag)
- Dette var en utmerket urt til å tvinge sannheten ut av hekser og trollkarer – ingen kunne snakke usant når de hadde drukket saften av perikum

Begerblad av prikkperikum til venstre og firkantperikum til høyre.

Prikkperikum har helt siden oldtiden vært en kjent og mye benyttet medisinplante, og det er den fremdeles. I Tyskland er prikkperikum visstnok den mest brukte av alle medisinplanter til bruk for mennesker. Leger fra oldtiden og frem til sen middelalder, som Hippokrates, Dioskorides og Paracelsus mente at planten virket helbredende ved nervøse forstyrrelser. Paracelsus, som var en av historiens mest berømte leger, skrev følgende: «Enhver lege bør vite at Vår Herre har lagt en stor hemmelighet i denne urten, for å beseire de ånder og fantasier som driver mennesker til randen av fortvilelse.»

I norsk folkemedisin ble perikumblomster og knopper oftest lagt på brennevin, som da ble kalt perikumbrennevin. Dette ble laget og benyttet over hele landet til langt inn på 1900-tallet. Selv om smaken var temmelig stram og bitter, var fargen magisk: Dyp mørk rubinrød. Perikumbrennevinet ble betraktet som en prektig medisin som skulle hjelpe mot det meste:

- **mageknip hos folk og fe**
- **lungebetennelse**
- **all innvortes verk**
- **dårlig mage**
- **depresjon**

Folk drakk dette beske perikumbrennevinet «når de var usle», og i folkelig tradisjon het det at dette var «en utsøkt helsedrikk som burde finnes i hvert hus!» Ellers ble planten brukt både som urte-te, til utvortes sårmedisin og som smakstilsetning i hjemmebrygget øl. Noen steder vestafjells kalte de perikum for ølkong, og der ble den brukt ved hjemmebrygging for å gjøre ølet «blankt og vel-smakende.»

I våre dager påstås prikkperikum å ha en viss effekt mot tungsinn, altså lette depresjoner, og dette har etter hvert blitt gjenstand for seriøs forskning. Det finnes i dag seks naturlegemidler basert på prikkperikum som er tillatt solgt gjennom apotek i Norge. Men her skal man være varsom: Bruk av planten er kjent for å virke fotosensibiliserende, noe som kan føre til utslett i forbindelse med soling. Dessuten er det påvist at prikkperikum hemmer effekten av visse legemidler, deriblant vanlig hjertemedisin som betablokkere. Det foreligger også mistanke om at en rekke andre legemidler får svekket effekt ved samtidig bruk av preparater av prikkperikum.

Men det kan jo være artig å gni blomstene mellom fingrene og beundre rødfargen – og det er ikke det minste farlig!

JØLSTAD

begravelsesbyrå
Fredrikstad og omegn

Et lokaleid begravelsesbyrå

Vaktelefon **69 130 130** (24t)

Farmannsgate 10

jolstad.no

Heidi Løkke Sletner

Svein Åge Johansen

Birgit Groth

Hans Kristian Helgesen

Einar Nilsen

HÅPETS KATEDRAL

TEKST OG FOTO: ANNE SKAUVEN / DAG PLAU

Katedralen er nesten klar. Planen denne høsten er å bygge ferdig bakveggen, slik at katedralen kan lukkes for høstens og vinterens vær. Dekket skal også gjøres ferdig når rommet blir tett. Dermed blir det byggeplass en god stund til, før vi kan åpne opp for bryllup og andre spennende aktiviteter til våren. Arbeidskirke-tanken videreføres denne høsten med gjennomføring av en rekke workshops og dugnader, og med bred medvirkning.

Interessen for bryllup har vært stor og det arbeides

med ulike konsepter for gjennomføring. Allerede nå har vi rukket å arrangere gudstjenester, buddhistisk meditasjon, yoga, konserter, fornyelse av ekteskapsløftet, foredrag, undervisning og omvisninger.

Håpets Katedral er i ferd med å endre tilværelse – fra en byggeperiode til en funksjon som en samlende aktivitet for alle som vil redde havet – og dermed menneskeheten – for uten livet i havet.....

May Evelyn i det lille huset som hun bor i vegg i-vegg med datteren på Rød på Asmaløy.

HJERTET MITT VIL ALLTID VÆRE PÅ LAUER

TEKST: JOHN JOHANSEN

Jeg hadde en flott barndom og oppvekst. Det var så mange unger ute på øya at vi hadde egen skole. May Evelyn Olsen (94) er trolig den eldste og siste av de fastboende på Lauer. Idag bor hun i et eget lite hus hos datteren Anita på Asmaløy. Så ofte hun kan blir hun med ut til familiehytta som de fortsatt har på Lauer.

Men nå har May Evelyn -som er født Hansen-forlatt Lauer for godt. I dag er øyene (Nordre og Søndre Lauer) besatt av sommerhytter. Du kan si at det fortsatt er mye folk på Lauer-øyene om sommeren. Men de har ikke den tilknytning til stedet som vi som er født og oppvokst der ute har. Det samholdet vi følte til Lauer som et hjemsted, kommer aldri tilbake. Om vinteren ligger alt dødt. May Evelyn er født i 1927. Da bodde det omkring 60-70 mennesker, fordelt på 10-12 familier, på Lauer. Hovedgeskjeften var fiske. I tillegg hadde

folk sauer, høner og en gris eller to. Fiskemottaket lå på Lauer. Derfor hadde Lauer telefon, strøm og skole. Men ingen butikk. En gang i uka tok vi båten inn til butikken til Nils Eilertsen på Skjærhalden for å handle. Det var stort for oss ungene. Men vi fikk ikke lov å fly rundt inne i butikken. Vi måtte sitte pent på toppen av en saltkasse og vente, husker May.

Båten var fremkomstmiddelet og inntektskilden. Med den kom de seg ut på fiske, på handletur til

Slik så barndomshjemmet på Lauer ut.

*May Evelyn i ungdommen.
På bildet er hun omkring 20 år gammel.*

Strømstad eller over til Herføl eller Søndre Sandøy på fest. På Salta på Søndre (stranda på Nedgården) var det St. Hans-fest. Men det ble ofte bråk og slagsmål når vi dro over til de andre øyene i Østre Hvaler. Sånn var det. Hver øy hadde liksom sin flokk. Men vi unge på Lauer holdt sammen. Kjedet oss aldri.

Guttane fra Lauer var kjent for å være gode "spillemenn". Flere av jentene også. Banjo, fele, trekkspill og gitar. Hvilket levende samfunn av fastboende det var på de østre øyene før krigen, illustreres godt av at selv på Tisler bodde det folk i mellomkrigstiden.

May husker minst tre barnefamilier med høner og kyr. Før hennes tid gikk også de fra Tisler på omgangsskole på Lauer.

Til og med over til Koster i Sverige var det samkvem en gang iblant. Ikke lange turen med båt. May Evelyns mormor Amanda var fra Koster. Om vintrene gikk vi på skøyter helt ut til Tisler og Heia. Vi gikk også på isen over Skjærhalden-

fjorden eller bort til råka ved Homlungen fyr der dampskipsbåtene tok ombord folk i isvintere.

May husker at barndommen ikke bare var lek og moro. Den var også preget av arbeid. Barna hadde sine plikter.

Ektemannen Roy Armand fotografert på Lauer med sønnene Rune og Olaf. Bildet er tatt på slutten av 1950-tallet.

På trappa morfar Martinius fra Bølingshavn og mormor Amanda fra Koster. May opplevde aldri sin mormor. Bildet er tatt før 1926 og de andre personene kjenner hun ikke navnet på.

Vi "skjena" blåskjell til agn. Det finns noe ute på Lauer som du ikke finner mange andre steder. Istedenfor sand og grus ble stiene fylt med knuste blåskjell-skall. De blå stiene på Lauer ligger der fortsatt, sier May Evelyn.

- Når vi er på hytta gjør vi alt vi kan for å etterfylle de blå stiene, sier datteren Anita som mener at dette er et kulturminne som burde bevares.

May Evelyn vil alltid ha sitt hjerte på Lauer. Hun fant da også sitt hjertes utkårede der ute.

Roy Armand - som hun skulle gifte seg med - kom fra Kampen i Oslo. Hvordan havnet han på Lauer? Han kom under krigen, som 16-åring, i 1943, forteller May Evelyn. Ungdom fra Oslo ble plassert bort fra hovedstaden- for å komme vekk fra krigens uhygge. Komme seg ut i landlige og sunnere omgivelser, forteller May Evelyn. Selv om det bodde kjente grenseloser på Lauer, som selv måtte flykte til Sverige, var ikke krigen like nærværende der som i hovedstaden.

Roy var like gammel som meg. Han ble ertet litt av Lauer-guttane til å begynne med, men etter hvert var han en av oss. Roy og jeg fløy sammen fra vi var 18-19 år. Så- etter krigen - i 1951 giftet vi oss. På selveste nyttårsaften i Hvaler kirke. Men været ble så ille at hele vielsen holdt på å gå i vasken. Vi måtte ha hjelp fra redningsskøyta for å komme oss til kirken, husker May Evelyn. Roy Armand og May Evelyn Olsen likte seg godt på Lauer. De var innstilt på å bli boende. Men etter hvert viste det seg at det var vanskelig å få brukbar inntekt ute på øyene. Fisket kastet ikke godt nok av seg.

Så-i 1957 var det ingen vei tilbake. I likhet med mange andre måtte de forlate øya. Den friske naturen på Lauer ble erstattet med en trang leilighet i den støvete Seilduksgata på Grünerløkka i Oslo. De fikk leiligheten i bytte mot en liten tomtelapp på Lauer. Men barndomshjemmet kvittet May Evelyn seg aldri med. Det var som om

Mays mor Valborg Marie sammen med første ektemann - som gikk bort ganske ung. Hun giftet seg igjen med Olaf som er May Evelyns far.

Kanskje på vei inn til Skjærhalden med snekka? Eller muligens pyntet til en bytur? Mays mor Valborg Marie (til v.), hennes tante Klara Akselen i midten og Olga Olsen fra Stoltenberg på Lauer ute til høyre.

hun visste at dette oppholdet i Oslo skulle være midlertidig.

Roy fikk jobb på noe som het Radio-industri på Sandaker. Et nytt liv i Oslo begynte. Roy fikk etter hvert bedre jobber. Snart flyttet vi ut av sentrum. Grünerløkka var ikke så stas den gang som idag. Vi kjøpte oss leilighet på Bogerud i 1967. Jeg jobbet i Bogerud Super - nærbutikken - i 12 år.

Men May Evelyn og Roy forlot egentlig aldri sitt kjære Lauer. Og da barna var utflyttet og yrkeslivet i Oslo var over på slutten av 1980-tallet flyttet de tilbake, men beholdt en leilighet på Lørenskog og oppholdt seg i Oslo i de strengeste vintermånedene. Slik var det helt til 2015.

Livet der ute på Lauer var likevel ikke det samme, sier May Evelyn. - Feriegjestene dominerte om sommeren. Vi hadde badegjester tidligere også. Mange flyttet ut i bryggerhuset og leide ut huset sitt til badegjestene om sommeren. Men de var jo langt færre før i tiden. Vi fikk mange gode bekjenskaper blant hyttefolka. Guy og Sossen

Krohg blant annet. Hyggelige folk. Men det Lauer jeg husker fra barndom og oppvekst kommer aldri tilbake. Til og med topografien er forandret. Før var det bare blankskurte svaberg. Nå har det grodd igjen over alt, minnes May Evelyn. Hun har tre barn. Anita, Rune og Olaf.

Datteren Anita flyttet til Asmaløy og fra år 2000 byttet May Evelyn og Roy på å bo på Lauer og Asmaløy., istedenfor mellom Lauer og leilighet i Oslo. Roy Armand gikk bort i 2006.

- Men han fikk oppleve hummerfisket en gang til før han døde. Det satte han pris på, smiler May Evelyn. For seks år siden flyttet May Evelyn permanent inn hos datteren Anita på Rød på Asmaløy.

Så vidt hun vet var hun da den siste av de som er født og oppvokst på Lauer som flyttet for godt.

Nå lever hun på gode minner og tar en tur ut på barndommens øyrike en gang iblant.

BRANN- SIKKERHET I HJEMMET

Hvert år i slutten av september arrangeres den årlig den Brannvernuka. Høsten er underveis og vi flytter innendørs – det er på tide å sette søkelys på brannsikkerheten i hjemmet.

TEKST: DAG PLAU

Norges Brannvernforening, DSB og det lokale brannvesen står bak uka, som presenterer en kampanje for å minne oss på at det blir mørkere og kaldere, og at en kontroll av lamper, ledninger, utstyr og ildsteder er absolutt på tide!

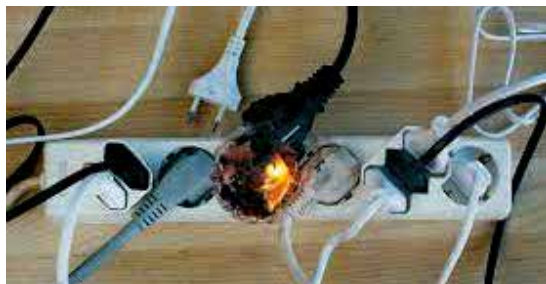
Som bygdas «lokalavis», vil Hvaler Menighetsblad gi plass til dette viktige temaet om branntrygghet.

Vi har derfor kontaktet branningenør Tomas Søland ved Fredrikstad Brannvesen, som er ansvarlig for forebyggende tiltak.

Brannvernuka er uke 38 – hvert år, for å påpeke at vi går inn i årstiden med mer bruk av levende lys, økt strømforbruk og fyring i ovn og peis.

Her er noen stikkord fra samtalen:

Branner i bolig starter ofte på kjøkkenet og komfyren. Husk komfyrvakt, da slår strømmen seg av om kjelene blir for varme.

Tidsbryter på kaffetrakter og vannkoker er viktig. Og det blir flere ladere til telefoner, nettbrett og PC'er. Håndverktøy av alle typer skal også lades, likeledes sykler, rullestoler etc.

Sjekk om ladere, kontakter og støpsler blir varme.

Bruk ikke oppvaskmaskin, vaskemaskin og tørketrommel om natta! Skjer det noe, reagerer den som sover litt langsommere. Oppfordringer til å gjøre dette når strømmen er billigst, tyder på manglende kommunikasjon mellom el-leverandør og brannvesen!

Alle boliger er pålagt å ha minst en røykvarsler i hver etasje - ikke over 10 år gammel. Det er viktig å ha varsling tilpasset hørsel/syn. Om helsa begynner å skranke, finnes det hjelpemidler som lyser/blinker/vibrerer.

Husk batteriskiftedagen 1. desember - da blir adventstiden tryggere! Og en alarm kan også kobles videre – til nabo, pårørende, alarmsentral eller hjemmesykepleien.

En røykvarsler er en billig forsikring, og mange er reddet. Kanskje ditt hus burde ha mer enn en i hver etasje?

Dersom du har spørsmål om brannsikring, kan du ringe brannforebyggende avdeling på 69 30 64 67.

Der får du også hjelp til å henge opp, og skifte batteri.

Videre skal alle boliger ha slukkeutstyr – det vil si godkjent brannslange eller brannslukningsapparat, som har likhet med Ein skigard, kan 'kje vara evig.... sjekk utløpsdato!

Og slukkingsapparatet må ikke gjemmes bort – tenk om det raskt må brukes!

Så er sesongen for vedfyring «rundt hjørnet» og det er viktig å bruke tørr ved, og fyre med god trekk – ikke strup lufttilgangen for å fyre rundt!

Ved spørsmål om ildsteder og fyring, kan du ringe feier'n på 69 95 97 79.

Tomas Sølend minner også om at soverom i 2. etasje er for folk med gode ben, så med «vondter» her og der – flytt ned! Videre påpeker han faren ved overmøblerte hjem.

Husk brannvesenets nødnummer 110

Eldre hjemmeboende er høyt representert på brannstatistikken. For hvert år etter fylte 70, øker sannsynligheten for å oppleve brann hjemme. Veldig mange av de som omkommer i brann, er enslige personer.

Brannvernforeningen har laget en sjekklister

Hver dag før du legger deg:

Sjekk at komfyr, vaskemaskin og tørketrommel er slått av. Sjekk at øvrige apparater og belysning som ikke trenger å stå på, er slått av. Sjekk at ingen ovner, transformatorer eller ladere er tildekket. Sjekk at levende lys er slukket

Hver måned:

Test røykvarslerne ved å bruke testknappen. Test jordfeilbryteren i sikringskapet.

Hvert kvartal:

Sjekk at nåla i trykkmåleren på brannsløkkeapparatet peker på det grønne feltet.

Vend pulverapparatet opp ned et par ganger, slik at pulveret ikke klumper seg. Sjekk at husbrannslangen er tilkoblet og fungerer. Rengjør kjøkkenvifta for brannfarlig fett.

Hvert halvår:

Gjennomfør en brannøvelse for hele familien. Undersøk om det er svimerker eller sterk varmgang i sikringskapet. Stram til eventuelle skrusikringer i sikringskapet.

Hvert år:

- Bytt batteri i røykvarslerne.
- Fjern støv fra røykvarslerne med en støvsuger.
- Test røykvarslerne med røyk.
- Se etter svimerker i støpsler, kontakter, lamper og annet elektrisk utstyr.

Hvert femte år:

- Få en godkjent el-installatør til å gjennomføre en el-sjekk i boligen.
- Få brannsløkkeapparatet kontrollert hos en kompetent virksomhet.

Hvert tiende år:

- Skift ut røykvarslerne med nye.
- Utfør service på brannsløkkeapparatet hos en kompetent virksomhet.

Ragnar Bjørck og
Einar Morland.

PÅ HVALER LESER ALLE MENIGHETSBLADET

I kommunestyres junimøte ble Hvaler menighetsblad tildelt
Hvaler kommunes kulturpris.

I sin begrunnelse sa ordføreren blant annet at « på Hvaler leser alle menighetsbla' ». Det beste er at vi tror det er nesten sant.

Hvaler menighetsblad har spennende og interessant historisk stoff med tilhørende bilder. Det bringer til torgs informasjon om døpte, konfirmerte, viede og dødsfall i befolkningen. Bladet er en informasjonsspreder for lokale arrangementer, for lokale bedrifter og håndverkere samt lokale skribenter og fotografer.

Sist, men ikke minst er menighetsbladet en formidler av menighetens gjøren og laden, formidler av Guds ord og formidler av tanker og refleksjoner til troende mennesker.

Menighetsbladet kommer ut fire ganger per år, og er et flott og delikat tidsskrift som etterhvert har blitt ganske tykt. Det er ikke få dugnadstimer som ligger bak hver utgivelse. Bladet har en egen redaksjonskomite og egen redaktør som alle jobber uten honorar, det samme gjelder bidragsytere.

I 2016 kom bladet på 1. plass i kåringen av det beste menighetsbladet i Borg bispedømme.

- Vi satser på å være et menighetsblad som bokstavelig talt ikke bare appellerer til menigheten, sier redaktør Ragnar Bjørck. Sammen med redaksjonskomiteen som består av Ellen Bjørnvald Viker, Grethe Hummel, Kjersti Morland, Dag Plau og Einar Morland lager han et blad med et opplag på 3200 om sommeren, og 2800 om vinteren. Mange av hytteboerne våre setter også pris på Menighetsbladet.

Takket være trofaste annonsører og gavmilde lesere, går menighetsbladet med et lite overskudd hvert år.

Velfortjent heder og ære til redaksjonskomiteen med redaktøren i spissen.

Vi synes det var på plass med litt selvskryt denne gangen.

ÅRETS IDRETTSPRIS

Idrettsprisen for 2021 gikk til
Amanda Sofie Pettersen.

Amanda er født i 2005 og har vokst opp på Rød på Asmaløy. Hun er konkurranseskytter med luftgevær og har lagt for dagen et stort talent, blant annet ble hun kretsmester i 2019.

Menighetsbladet gratulerer Amanda så mye med prisen og ønsker henne lykke til med videre satsing på idretten sin.

På samme møte ble Jan Ingvald Vassdal tildelt prisen som årets ildsjel i Hvaler kommune. Menighetsbladet gratulerer Jan med velfortjent pris.

– EN DIGITAL FOREGANGSKOMMUNE!

TEKST: EIVIND NAPPEN / DAG PLAU **FOTO:** RAGNAR BJØRCK

I 1993 ble internett kommersielt tilgjengelig også i Norge. Den første norske nettsiden het Multitorg og ble satt opp den 13. mai 1993 på Televerkets Forskningsinstitutt på Kjeller.

Norge var tidlig ute, og etter snart 30 er teknologien overalt og påvirker alt og alle.

Hvalers politikere var tidlig oppmerksom på at kapasiteten for dataoverføring var kritisk. I 2016 kontaktet derfor Hvaler kommune alle store teleoperatører for å høre deres planer om utbygging av bredbånd i Hvaler kommune.

Da ingen hadde konkrete planer, bestemte kommunestyret å opprette et eget kommunalt selskap for å sikre at kommunen fikk nødvendig bredbåndskapasitet til innbyggere, kommune-enheter, bedrifter og hytteeiere.

Hvaler Bredbånd ble etablert i 2016. Fibernett ble valgt da dette er den beste, sikreste og mest fremtidsrettede bredbåndsteknologien. Fibernettet har nær ubegrenset internettkapasitet.

Det er krevende å bygge fibernett på Hvaler, men Hvaler Bredbånd har mål om å bygge fibernett til ca 80% av alle hus, hytter og bedrifter i kommunen. I tillegg skal alle kommunale enheter og pumpestasjoner kobles opp på fibernettet.

Fiberrør graves for det meste ned i bakken, men på grunn av mye fjell, brukes det også kabel i eksisterende strømstolper og sjøkabel for å knytte sammen øyene i nettet.

Hvaler Bredbånd, en avdeling i Hvaler kommune, eier, drifter og bygger ut et åpent fibernett, som tilbyr alle tjenesteleverandører å levere tjenester på nettet. Pr i dag har vi 2 leverandører på internett; Blix Solutions' og NextGenTel. Disse selskapene leverer også tradisjonelle TV pakker over internett.

Det er nå bygget et solid teknisk fundament og etablert fibernett til over 3000 tomtegrenser på Hvaler. Over 1500 privatkunder, bedrifter og kommunale enheter er koblet opp. Frem til nå har vi bygget mye stamnett og sentraler på Hvaler for å sikre tilgangen til områdene.

Fibernett er ikke like værutsatt som andre bredbåndsteknologier. Strømtilgang er derimot kritisk, og vi jobber kontinuerlig med å gjøre våre linjer og systemer mer robuste og redundante i forhold til strømutfordringene på Hvaler.

Mange områder på Hvaler har dårlig mobildekning. Ved å bruke trådløssignaler over fibernettet kan du bedre mobilsignalene betraktelig i ditt hus. Det er stor pågang fra både fastboende og hytteeiere som ønsker å jobbe mer hjemmefra, eller fra hytta. Da er det veldig viktig å ha et stabilt fibernett med god kapasitet.

I disse dager avvikles kobbernettet fra andre teleoperatører på Hvaler. Det betyr at mange blir uten internett, og vi vil derfor prioritere disse områdene i vår videre utbygging.

Pandemitiden har virkelig vist oss betydningen av å ha internettilknytning i orden, for brått (12. mars 2020) skulle alt skje hjemmefra, for samfunnet stengte ned - skole og jobb. Møter ble over natten avlyst, og i løpet av kort tid ble nye ord daglige: strømme (en konsert), teams og zoom - (videokonferanser fra din egen PC). Internett ble mer enn banktjenester, google og barnebarn på nettbrett. Kirke-Norge stengte også ned, men raskt ble en digital kirke «stabled på bena».

Takket være at Norge er et velutviklet internettland, har vi kommet noen lunde vel igjennom koronatiden og kommunens beslutning om å etablere en bredbåndstjeneste står seg godt!

I FØLGENDE OMRÅDER HAR HVALER BREDBÅND BYGGET FIBERNETT:

Vesterøy: Utgårdskilen, Hauge, Sika, Neset til Papper, Fastlandsveien, Ødegårdskilen, Revholmen, Stokken, Nordengåsen, Norderhaug, Nordre Skjelsbu.

Spjørøy: Sydengen, Dypedal, Spjørholmen, Holmetangen.

Asmaløy: Viker, Håbu, Skipstadsand, søndre og øvre Skipstad, Huser, Brattestø, Åsebu/Brente, Rød, Rødsfjellet, Olasvingen, Bernardsmyra, Tømmer-lia, Tømmerholtet, Strandbakken, Liveien.

Kirkøy: Gamle Skjærhalden, Strandveien, Vadbenken, Gilboveien, Julsebakken, Stenlia, Kjølholtåsen, Uthogget, Kjølholtveien, Holtefeltet, Midtreveien, Holmveien, Bakken, Bølingshavn, Korshavn, Overveien, Saltvika, Urdal, Vinterstødalen, Sand-bakken, Lammenes.

Søndre Sandøy: Nedgården, Røde grinda, Buvikveien, Gravning-sund, Gjøkvikveien, Gjøkvika, Sanderødveien, Stuvikveien.

Nordre Sandøy: Hollungen, Under Signalen (Søndre del).

Herføl: Alle tomtgrenser.

PLANLAGTE UTBYGGINGER:

Papperhavn, Liløkkeveien, Botne, nord-østre Kirkøy, Lonøyveien, Nygård-Spjær, Sydengveien, Rødshueveien.

Alle som melder sin interesse på vår hjemmeside (www.hvalerbredband.no), vil bli kontaktet når det starter utbygging i deres område.

Optimist

Optimisten benytter sjansene som kommer i hans vei
og han hjelper gjerne sin neste, ja han er grei.

Noen ganger er det en telefon å ta
og slett ikke muskelkraft for å gjøre noen glad.

En optimist kan også være sterk og stor
å være godt kjent der han bor.

Mange kjenner han for alt slitet han gjør
og det er nok noen som for dette takke han bør.

Samfunnet trenger mange slike,
og vi trenger ikke lete blant de rike.

En optimist har et åpent sinn,
og han er å treffe i både regn og vind.

Pågangsmot er et ord som passer bra på en optimist,
for hos han er det alltid tent en gnist.

Ingen oppgave er helt umulig for han,
men det er lurt å tenke seg om lite grann.

Optimisten sprer glede rundt seg
og det er godt å være sammen med en som ikke er lei.

Løsningsorientert kan man kalle en optimist
og han tenker at det meste ordner seg til sist.

Å tenke positivt er noe vi kan øve oss i
jeg tror det gode humøret da vil komme på gli.
Kanskje vi sakte kan nærme oss i å bli en optimist
for denne øvelsen har nemlig ingen tidsfrist.

Marit Westberg

Benjamin Nordling

JØLSTAD

begravelsesbyrå
Fredrikstad og omegn

Et lokaleid begravelsesbyrå
Vaktelefon **69 130 130** (24t)
Farmannsgate 10
jolstad.no

Heidi Løkke Sletner

Svein Åge Johansen

Birgit Groth

Hans Kristian Helgesen

Einar Nilsen

Mesterhjelp Skjærhalden as

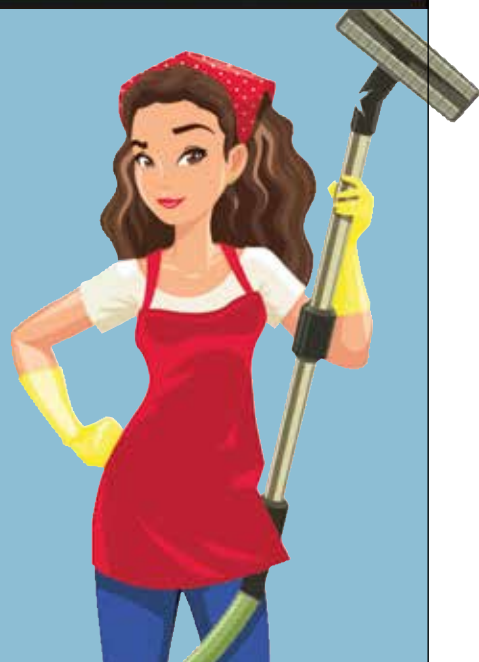
post@mesterhjelp-hvaler.no

www.mesterhjelp-hvaler.no

Ring oss så finner vi en løsning for deg!
Hytte – Hjem – Bedrift

Alt for en enklere hverdag

Tlf. Monica 403 06 155

EN SOMMER ER OVER

Godt og varmt, lite vind og regn – noen kunne kanskje ha ønske seg litt til planter og plener - og jammen fikk naboen over 400 småmakreller en kveld; nydelig nattmat og absolutt kortreist!

Kultursjefen med hjelp av Eli Hassel trekker....

TEKST: DAG PLAU FOTO: RITA OLAVESEN

Sommerfolket, og alle oss andre, har altså hatt en ønskesommer; så også kunstnerne som stilte seg ut. Solveig Skogseide, på vegne av Gallerirunden 21 (presentert i sommerutgaven) oppsummerer det slik:

2 travle sommer måneder gikk fort, med godt besøk av hyggelige og kjøpevillige besøkende.

Vi arrangerte 9 utstillinger i år, fordelt på 5 gallerier.

Med oppstart i begynnelsen av juni og avsluttende fellesarrangement søndag 15. august.

Alle besøkende gjennom sommer'n ble oppfordret til å delta i en uhyøytidelig konkurranse, som ga lodd når alle gallerier var besøkt, og hvor man kunne vinne kunstpremier.

De fleste lot seg inspirere til å delta, og mange kom tilbake ved flere anledninger med nye besøkende. Dette var noe de ville vise frem til gjester.

Trekning av i alt 14 kunstpremier ble foretatt av kultursjef Thomas Holmen Olsen.

Utstillerne er godt fornøyd med besøket og tilbakemeldingene har vært svært positive. En fin aktivitet for hele familien, som faktisk ikke måtte koste noe – godt besøk ved litt overskyet vær.

Vi har ikke helt oversikt på hvor mange besøkende det har vært, men vi trykket opp 3000 flyere og så å si alle er delt ut!

Mange kunstverk har fått nye hjem, galleristene er svært fornøyde og ser tilbake på et hyggelig samarbeide seg imellom. De legger vekt på at dette er en dugnad der alle har bidratt med tid, kunnskap og dugnadsånd.

Nå skal det evalueres – skal se de blir en Gallerirunde til neste år også....

DIN LOKALE RØRLEGGER

Om du skal reparere et **KLOSETT**, skifte **KJØKKENKRAN**, eller drømmer om **NYTT BAD**, så kan vi hjelpe deg. Kom innom vår butikk på Vesterøy på Hvaler og få tips og inspirasjon, og se et bredt utvalg av baderomprodukter. Våre rørleggere har lang erfaring, og velger du oss er du sikret at jobben utføres i henhold til gjeldende lover og forskrifter.

EGEN GRAVEAVDELING

Vår maskinpark er tilpasset de fleste typer graveoppdrag fra minigraver til sjølekter for sjøarbeider.»

Bademiljø
BEST PÅ BAD

**BADEMILJØ
HVALER RØRLEGGERBEDRIFT AS**

Fastlandsveien 16, 1684 Vesterøy 69 37 56 60
Avd. Skjærhalden Storveien 16, 95 07 51 20
post@hvaler-ror.no / www.hvaler-ror.no

BONDE- LAGSBUA PÅ SKJÆRHALDEN TORG

*Bod nummer 4 på
Skjærhalden torv.*

1. juli i år startet et spennende pilotprosjekt i regi av Hvaler bondelag, og i samarbeid med Hvaler kommune.

TEKST OG FOTO: ELSE THORENFELDT

I bod nummer 4 på Skjærhalden Torg har fastboende, hyttefolk og gjester kunnet handle lokalproduserte grønnsaker, egg, honning, pølser, posteier, og eplesaft i et selvbetjent utsalg.

Betaling med Vipps til hver enkelt produsent fungerte fint. Planen er at boden også skal holde åpent i helgene utover høsten.

Produsentene er Svane kil Gård, Korsvold Gård, Gøbers pølser, Honning fra Søndre Sandøy v/ Laila Olsen, Honning fra Spjærøy v/Kristine Norsted og eplesaft fra Lif Laga Hvaler.

Boden har blitt hyppig besøkt. Alle produsentene er svært godt fornøyd, og håper dette prosjektet blir videreført til neste år. ... og da blir de med!

Mye godt, økologisk og usprøytet.

HVALER IT-SERVICE

PC-hjelp - TV - Internett - Wi-Fi
Telefon - E-post - Virus - Back-Up
Installasjon - Hjemmeside - Domene
Privat og Bedrifter

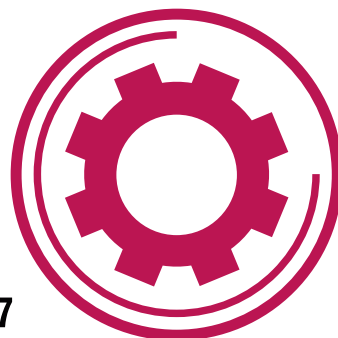
94 20 26 55 - www.hvalerit.no
facebook.com/hvalerit

LARS EGIL LANDE MEK. & SVEIS

VERKSTED - SKJELSBU 14 - HVALER

lars@mek&sveis.no - mob. 91 88 38 97

Vi utfører alt av elektrisk arbeid i boliger og hytter

ELEKTRIKEREN

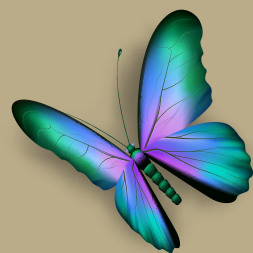
Morten Kristiansen

92 41 90 62 – morten@edra.no

– Skjærhalden –

www.edra.no

Barn og unge

– HVA SKJER I OKTOBER OG NOVEMBER 2021

Barnesang i Spjørøy kirke:

- **Babysang fredager kl. 12**

Velkommen til babyer med foreldre! Vi synger sammen, og skravler litt. Ta gjerne med matpakke! Vi stiller med kaffe/te og kjeks. Og plutselig kanelboller eller sjokoladecake.

- **Småbarnsang onsdager kl. 16:15 – 16:45**

For de yngste barnehagebarna sammen med foreldre. Vi synger, leker og spiller om hverandre.

- **Barnekor onsdager kl. 17**

For barn fra fire år og oppover.

De yngste koristene øver til kl. 17:30, og de eldste øver til kl. 17:45 og får ekstra utfordringer.

Søndag 17. oktober kl. 11:

Myldregudstjeneste i Spjørøy kirke

Denne søndagen er de aller minste barna spesielt invitert. Vi rydder vi plass til matter midt på gulvet, og opplever gudstjenesten med hele oss gjennom alle sanser.

Søndag 31. oktober kl. 11:

Familiegudstjeneste i Spjørøy kirke

Denne søndagen er 10-, 11- og 12-åringer med sine familier spesielt inviterte til kirken.

Søndag 28. november:

Fest i Guds Hus

Velkommen på festgudstjeneste i Hvaler kirke første søndag i advent med sangere, dansere og musikere! Velg mellom to tidspunkt – kl. 13 eller kl. 15:30. Kombiner med Sjømannskirkens kafe på Kirkens hus, og med fakkeltog fra kirken og ned til tenning av julegranen på torget.

Vi ønsker at alle, uansett funksjonsnivå, skal kunne delta på våre aktiviteter. Ta kontakt ved behov for tilrettelegging!

Nettside: kirken.no/hvaler

Kontaktperson: Kjersti Morland

Tlf: 975 26 412

E-post: kjersti@hvaler.kirken.no

Lørdag 30. oktober fra kl. 18:

Halloween for Tweens i Spjørøy kirke

Fyller du 10, 11 eller 12 år i 2021? Da er du velkommen til å bedre kjent med Halloween-tradisjonen. Det blir orgelmusikk, spindeltev og historier om hvorfor vi egentlig feirer Halloween. Og kanskje møter vi mystiske skikkelser i og utenfor kirken?

Nytt mysterium

Jeg våknet brått, og følte at noe var galt. Jeg forsto først ikke hvor jeg var og forsøkte å reise meg opp. Men da jeg stanget hodet i taket, husket jeg. Kroppen stivnet, munnen ble tørr og hjertet hamret. *Jeg var fanget og lå i bagasjerommet av en bil. Men de visste ikke at jeg lå her. Ikke ennå.*

I snart to år hadde bestevennen min, Manuel, og jeg lekt detektiver. Vi hadde løst små og store saker, og det hadde vært spennende og morsomt. Frem til nå. Å ligge her, innelåst, var bare fælt. Som jeg ønsket at vi hadde droppet detektivgreien. I hvert fall denne greien. Vi skulle hørt på bestemoren til Manuel. «Dette må dere la ligge, barn. Dette er for stort for dere. Gå til politiet!» Men det var for sent å tenke på det nå, nå lå jeg jo her.

Jeg lukket øynene og forsøkte å høre etter lyder. Bilen hadde stanset – det var nok derfor jeg hadde våknet. Var det stemmer jeg hørte utenfor, eller var det noe annet? Det kunne være vind, sterk vind. Hvor var vi egentlig? Og hvor lenge hadde vi kjørt? Jeg hadde på følelsen at jeg hadde sovet en god stund, for jeg kjente at jeg var sulten og tørst. Og jeg måtte tisse. Skikkelig. Jeg prøvde å la være å tenke på det, men det var ikke lett. Da husket jeg sekken til Manuel. Den lå jo også her i bagasjerommet. Kanskje han hadde en flaske jeg kunne tisse i? Jeg famlet meg rundt, og fant den nede ved føttene mine. Jeg så ingenting, men åpnet sekken og puttet hånden ned i den. Da hånden min støtte mot en glatt og flat firkantet tingest, gjorde hjertet mitt et byks. Manuel sin mobiltelefon! Jeg dro den opp, og trykket på skjermen. Klokken var 03:27.

Telefonen hadde 47 ubesvarte anrop og en melding: «Koden til tastelåsen er 243527. Vi har kontaktet politi som kan spore telefonen om du aktiverer sporingsfunksjonen.» Jeg åpnet tastelåsen og leste kjapt resten av meldingen med instruksjer. Jeg hadde gått inn på Innstillinger da telefonene begynte å vibrere. Jeg kjente igjen nummeret til mamma, og rakk akkurat å hviske «Mamma, er det deg?». Så døde telefonen. Håpet som hadde blitt tent i meg som en raket, sluknet nå like raskt. Jeg hadde lyst til å grine, men bet tennene sammen. Jeg måtte ikke gi opp. Og hva var det som hadde stått nederst i meldingen? «Du kan åpne bagasjerommet innenfra med et nødhåndtak. Husk bare å ikke hoppe ut i fart:»

Hva har Amanda rotet seg bort i nå, og hva skjer videre? Med hjelp fra fjerde trinn på Hvaler barne- og ungdomsskole skal dette mysteriet nøstes opp i, litt etter litt. Følg fortsettelsen i neste nummer av Hvaler menighetsblad.

Dersom du har lyst til å lese tidligere mysterier som Amanda og Manuel har løst, finner du dem i Hvaler menighetsblad 2019 nr. 3 og nr. 4 (Hundebæsj-mysteriet), Hvaler menighetsblad 2020 nr. 1 og nr. 2 (Fastelavns-mysteriet), og Hvaler menighetsblad 2020 nr. 4, og 2021 nr. 1 og nr. 2 (Bestemormysteriet). Alle tidligere menighetsblad finnes på nett: kirken.no/hvaler.

Barnesang i Spjærøy kirke:

Babysang fredager kl. 12

Velkommen til babyer med foreldre! Vi synger sammen, og skravler litt. Ta gjerne med matpakke. Vi stiller med kaffe/te og kjeks. Og noen ganger er det kanelboller eller sjokoladecake.

Småbarnsang onsdager kl. 16:30 – 17

For de yngste barnehagebarna sammen med foreldre. Vi synger, leker og spiller om hverandre.

Barnekor onsdager kl. 17

For barn fra fire år. De yngste koristene øver til kl. 17:30, og de eldste øver til kl. 17:45 og får ekstra utfordringer.

Ta kontakt med kjersti@hvaler.kirken.no, tlf: 975 26 412 for spørsmål og utfyllende informasjon.

DEN NORSKE KIRKE
Hvaler menighet

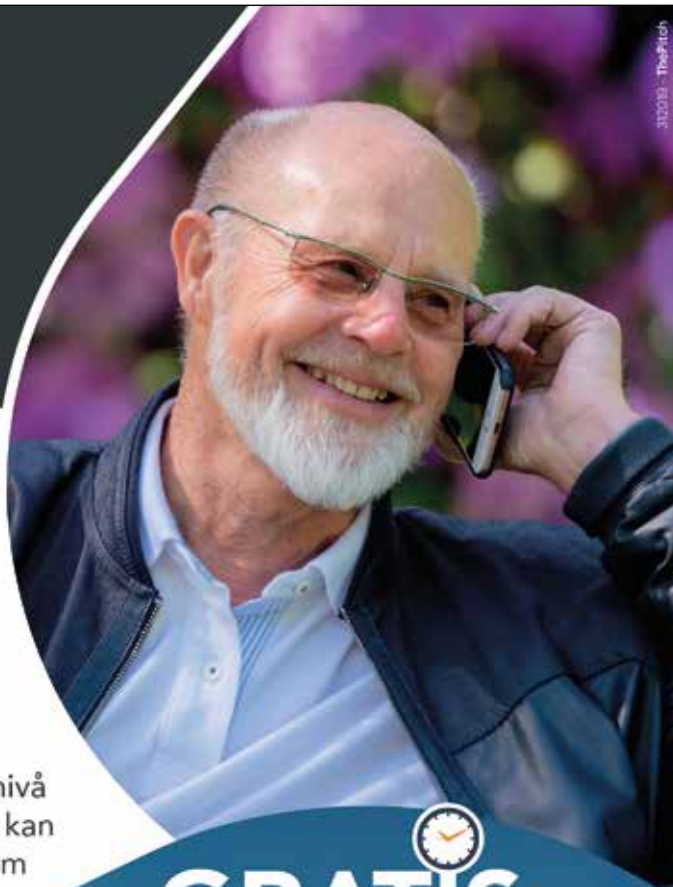
HVALER

FLEX

REIS TIL KIRKEN MED FLEX

Kanskje du kan reise med Flex neste gang du skal til kirken?

Flex har et høyere servicenivå enn vanlig buss. Sjåførene kan gi deg en hjelpende hånd om du trenger det.

320231 - ThePitoh

GRATIS bestillingsreise

Flex bestillingstransport må forhåndsbestilles, og kjører i enkelte områder i kommunen. Hvis du er nysgjerrig på om du kan reise med Flex neste gang du skal i kirken – ta kontakt med vårt kundesenter på telefon 69 12 54 80.

Tlf. 69 12 54 80

| flexhvaler.no

Egil Hovland-festivalen 2021

Velkommen til Fredrikstads egen kirkemusikk-festival 15. til 24. oktober!
Blant årets artister kan vi blant annet presentere:

- Beathe S. Lech • Nils Henrik Asheim
- Ruth Wilhelmine Meyer • Det norske Solistkor
 - Ole Martin Huser Olsen
- Borg Vokal • Borg domkor

Finn ut mer på: egilhovlandfestivalen.no

Følg oss på: • facebook.com/hovlandfestivalen
• Instagram: [@hovlandfestivalen](https://instagram.com/hovlandfestivalen)

Å være en musikkfestival i Fredrikstad-komponist Egil Hovlands ånd, forplikter oss til å tenke stort. Festivalens mål er å løfte fram og synliggjøre Hovlands bredde og mange komposisjoner, utfordre flere kunstarter og forvalte komponistens ånd.

Vi vil at festivalen skal ha en god balanse mellom Hovlands egen musikk, beslektede komponisters musikk og andre stilarter som favner et bredere publikum. Og den skal bevisst inkludere andre kunstarter, som dans, teater, litteratur, billedkunst, og ikke minst skal festivalen ta barna på alvor, fordi det også er i Hovlands ånd.

Trenger du murer eller flislegger?

ALT INNEN:

- MURING
- PUSS
- FLISLEGGING

KRISTIANSENS MURSERVICE HVALER

Mobil: 913 90 611 – E-post: paal-mur@online.no
Prinseveien 6 – 1680 Skjærhalden

– GODKJENT VÅTROMSOPPDRAG –

Martin

Heidi

Roy

Inger-Lise

Hanne

Toril

Plutselig er stolen tom...

Vi som er igjen lærer oss å leve med minnene, men først kan det være godt å ta farvel.

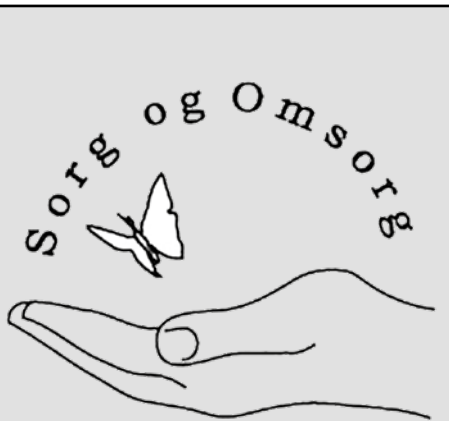
69 35 40 20

Alltid tilgjengelig.

FONUS Begravelsesbyrå har kontorer over hele Østfold, og vi er her for alle på Hvaler.

FONUS

BEGRAVELSESBYRÅ

BEHOV FOR SORG- GRUPPE?

Sorg og Omsorg Fredrikstad
tilbyr sorggrupper for
ulike typer sorg og alder.

Har du mistet en du er glad i,
kan det være en hjelp å treffe
andre i samme situasjon
som forstår hva du går
igjennom.

Frivilligsentralen
Sentrum koordinerer
henvendelsene,
så ta gjerne kontakt på
telefon 909 93 815
eller
post@fredrikstadsentrum.no
frivilligsentral.no

HVALER SJØMANNNS- KIRKEFORENINGENS HØSTLOTTERI:

- * Hovedgevinst: babydukke med mange fine antrekk o.a.
- * Lappeteppe, og andre fine gevinster.
- * kr 20,- pr. lodd, kan kjøpes på loddbok på Kirkens hus, Skjærhalden, eller på Vipps 98065375 (Torunn Thorkildsen).
- * Trekningen foregår på Kirkens hus 1.søndag i advent, 28. november, der vi på ettermiddagen har "Åpen kafe" og et lite marked med salg av diverse produkter.

**Alle inntekter går uavkortet til
Sjømannskirkens arbeid.**

"FEST PÅ KJERKA", PÅ KIRKENS HUS MANDAG 11. OKTOBER KL. 18.

Da får vi bl.a. besøk av Knut Erik Skarpaas
fra Sjømannskirken.

**Allsang, loddsalg,
bevertning og andakt.**

MISJON – KULTURIMPERIALISME ELLER KIRKENS HOVEDOPPGAVE?

**Vi inviterer til spennende samtalekveld:
Spjørøy kirke torsdag den 7. oktober kl. 18:30.**

Knut Hallen, daglig leder i Samarbeidsrådet for Menighet og Misjon (SMM) i Den Norske Kirke, skal prøve å gi oss et svar på spørsmålet.
Han er prest og tidligere misjonær i Thailand.

**I tillegg får vi også besøk av representanter fra
Det Norske Misjonsselskap (NMS).
De vil gi oss et innblikk i sine misjonsprosjekter
som de har på flere steder i verden.**

NMS har i dag 3 aktive misjonsforeninger på Hvaler.
Hvaler menighet har hatt et godt samarbeide med dem over flere år.

Sett av kvelden og ta turen til Spjørøy kirke.

Hvaler Menighetsråd

GLIMT AV GUDS HIMMEL PÅ JORD

FOTO: LILL NORDAL KJØLHOLT

- 1. I småungers jublende sølepyttsprell, og gjemsel i sensommerkvelder.
Når viktige voksne tør le av seg selv, i stillhet når gamle forteller.
Da ser vi i gåter, i speil og i spor glimt av Guds himmel på jord.*
- 2. Når ungdommers modige håp og protest kan spre seg lik ringer i vannet.
I gleden og dansen en sen bryllupsfest, i duften fra spedbarnets panne.
Da ser vi i gåter, i speil og i spor glimt av Guds himmel på jord.*
- 3. Når sannhet lik morgensol bryter seg fram og viser oss veier og stier.
Når de som har båret på steiner av skam kan reise seg trygge og frie.
Da ser vi i gåter, i speil og i spor glimt av Guds himmel på jord.*
- 4. Når den som vil være usårlig og stor i undring ser høsthimlen gnistre.
Når nåden kan speiles i handling og ord, når håp vokser fram for den triste.
Da ser vi i gåter, i speil og i spor glimt av Guds himmel på jord.*
- 5. Kom glade, kom småbarn med sølete sko, kom trette, kom slitne og tørste.
I lengsel og lovsang vi deler vår tro: Guds kjærlighetsmakt er det største!
Da ser vi i gåter, i speil og i spor glimt av Guds himmel på jord.*

I de neste utgavene av menighetsbladet vil vi rette oppmerksomheten mot en salme som vil bli mye brukt i de kommende gudstjenestene. Denne utgavens salme er «Glimt av Guds himmel på jord». Denne salmen ble skrevet til Borg bispedømmes 50-årsjubileum i 2019, og har tekst av Ingrid Brækken Melve og musikk av Ivar S. Haugen. Teksten skal ifølge tekstforfatteren «skape bilder som folk flest kjenner seg igjen i», og refrenget henter inspirasjon fra bibelteksten kjent som «kjærlighetens høysang» i 1. Korinterbrev. Salmen formidler på en enkel måte hverdagslige øyeblikk som blir små «glimt av Guds himmel på jord».

FORVENT

Kvalitet

Lokal kunnskap

Tilgjengelighet

Dedikasjon

Entusiasme

Innovasjon

Grundighet

Uofseparert

overskudd

Integritet

Deppende

Prioritet

Vinnermentalitet

Ekspertise

Resultater

Teft

Veiledning

Inspirasjon

Lidenskap

Profesjonalitet

Fokus

Involvering

Nøyaktighet

Skreddersom

Ro

Engasjement

Oversikt

Energi

Skreddersom

PRIVATMEGLEREN
FREDRIKSTAD

Wilbergjordet 2, 1605 Fredrikstad • Tlf. 97 17 86 20
www.privatmegleren.no/fredrikstad

FRA FORENINGSLIVET PÅ HVALER

HVALER HAGELAG

04.10.2021 Hagekveld: «Løk og knoller» med Tommy Tønsberg. Kornmagasinet.

01.11.2021 Hagekveld: «Dyrk urter og grønt inne» med Siljes Spirelykke. Kornmagasinet.

13.12.2021 **Obs! Dato!** Hagekveld: «Gammeldags Jul» med Tellef Lund. Kornmagasinet.

07.02.2022 Hagekveld: «No-dig-garden» med Mariann Hovda. Folkets Hus.

SJØMANNSMISJONEN

13.09., 08.11.
Kirkens hus kl. 19
Velkommen!

SJØMANNSMISJONEN

arrangerer «Fest på kjerka» 11.10. kl. 18
Kirkens hus.
Velkommen!

Kontaktperson: Ragnhild Nordengen,
mobil: 482 24 071

NORMISJON

07.10, 04.11, 02.12
Kirkens hus kl. 18

Kontaktperson: Hilde Grosch Larsen,
mobil: 918 32 226

SØNDRE KIRKØY MISJONSFORENING

26.09., 30.10.
Kirkens hus kl. 17
Velkommen!

Kontaktperson: Hilde Grosch Larsen,
mobil: 918 32 226

VESTERØY MISJONSFORENING

04.10. og annenhver mandag deretter
Vesterøy bedehus kl. 18
Velkommen!

Kontaktperson: Ragnhild Kjellsen,
mobil: 951 24 337.

MISJONSMESSE

Vesterøy bedehus torsdag 18.11 kl. 17
Velkommen!

STRIKKEKAFE

22.09, 20.10, 17.11 og 15.12
Vesterøy bedehus kl. 19-21:30
Velkommen!

Kontaktpersoner:
Tove Arntzen, mobil: 470 28 123 og
Hanne Moe, mobil: 990 33 434

JULEMARKED VESTERØY BEDEHUS

Lørdag 27.11 kl. 11-16
Søndag 28.11 kl. 12-16
Velkommen!

STRIKKEKLUBBEN

Asmaløy bedehus den første torsdagen i
måneden kl. 19
Vær velkommen!

Kontaktperson: Anne Marit Kolbeinsen,
Mobil: 414 72 251

ASMALØY MISJONSFORENING

Samlinger på Asmaløy bedehus den siste
mandagen i måneden kl. 19
Velkommen!

Kontaktperson: Anne Hvalgård,
Mobil: 995 83 695

FORMIDDAGSTREFFET

27.10 Vesterøy bedehus. Ulf Hjarðar.
24.11 Kirkens hus. Else S. Thorenfeldt.

Bibelen

BIBELN TIL ALLE PÅ HVALER

For en tid tilbake, høsten 2018, fikk du mest sannsynlig besøk på døra di med tilbud om en bibel som gave. Hvis du sa ja takk og tok imot den, får du her et par spørsmål: Har du lest i den og / eller kunne du tenke deg å lese i den sammen med andre?

Ofte samles flere i grupper der de leser fra bibelen og samtaler om aktuelle temaer utfra det de har lest. Kanskje er en slik gruppe noe for deg? I så fall kan du ta kontakt med oss som var med i Hvalergruppa for «Bibelen til alle i Østfold 2018» ved kontaktperson Øyvind Olsen på tlf. 480 669 69.

Om du ikke var hjemme da biblene ble delt ut eller har ombestemt deg og nå vil ha en bibel, er det ikke for sent. Ta i så fall kontakt med Øyvind.

ONSDAG 3. NOVEMBER KL. 19 ER DET ALLEHELGENSKONSERT I HVALER KIRKE

Velkommen til en rolig stund i kirken som gir rom for ettertanke og refleksjon, og en konsert som sprer lys og trøst gjennom ord og toner.

Medvirkende er Camilla Marie Bjørk Andreassen, sang, Jan Ragnar Storheim, cello, og Mats-André Soli, klaver/orgel.

Konserten har gratis inngang.

Camilla Marie B
Andreassen

Jan Ragnar Storheim

Mats-André Soli

MISJONSMESSE

Misjonsmesse Vesterøy bedehus torsdag 18.11 kl. 17.

ANDAKTSORD V/KNUT LANDE

Loddsalg - Kaffe og kaker - Hyggelig samvær

Velkommen!

**Alle gudstjenester begynner kl. 11,
hvis ikke annet tidspunkt er oppgitt.**

26. september	Hvaler	Gudstjeneste for små og store.
Høsttakkefest. 4 åringer får 4-årsbok.
Kirkekaffe på Tusenårsstedet. Kjersti
Morland, Mats-André Soli og Grethe Hummel.
3. oktober	Spjørøy	Gudstjeneste med nattverd. Vikarprest.
10. oktober	Hvaler	Gudstjeneste med nattverd. Grethe Hummel.
17. oktober	Spjørøy	Myldregudstjeneste for små og store. En gudstjeneste
for alle sanser. De minste barna er spesielt inviterte.
Kjersti Morland, Mats-André Soli og Grethe Hummel.
24. oktober	Hvaler	Gudstjeneste med nattverd. Maria Vassli Gjære.
31. oktober	Spjørøy	Gudstjeneste for små og store. LysVåken-deltakere
deltar. Kjersti Morland, Mats-André Soli og Grethe Hummel.
6. november
lør. kl. 13	Spjørøy	Minnegudstjeneste i forbindelse med Allehelgen.
Alle navn på dem som er gravlagt på Hvaler siden
Allehelgen 2020, blir lest opp. Det tenes et lys for
hver enkelt. Det blir anledning til selv å tenne lys for
noen man savner. Mats-André Soli og Grethe Hummel.
7. november	Hvaler	Allehelgensgudstjeneste. Det blir også en minnemarkering i denne
gudstjenesten. Mats-André Soli, Thore E. Thorkildsen og
Grethe Hummel.
14. november	Spjørøy	Misjonsgudstjeneste. Bjørn Sverre Lie,
Mats-André Soli, Thore E. Thorkildsen og Grethe Hummel.
21. november	Hvaler	Gudstjeneste med nattverd.
Ole Hauglum.

Med forbehold om endringer.

Mer informasjon på kirken.no/hvaler.

Ved behov for transport til kirken:

Fra vest, kontakt Øyvind Olsen, tlf. 480 66 969.

Fra øst, kontakt Wenche Sture, tlf. 971 49 294.

Du er alltid velkommen til kirken.

Siden sist....

MARKED

Også i år var det marked på 1000 årsstedet i august. Mye salg og lotteri med trekking til slutt.

OLSOK

Olsokaften var det gudstjeneste i Hvaler kirke. Dessverre var været veldig dårlig, så i år var bespisningen inne i Hvaler kirke i stedet for på Tusesenårsstedet. Det hele ble ledet av Svein Helge Rødahl.

SOMMERKONSERTER

Her er noen glimt fra sommerens konserter i kirkene på Hvaler. Gjennom sommeren har vi hatt konserter og allsangkvelder med musikk fra mange ulike sjangre, fra folkemusikk og

viser til klassisk musikk. Takk til alle som har bidratt til et levende kulturliv i kirkene gjennom sommeren. Vi takker for årets sommerkonserter og gleder oss til flere spennende konserter i løpet av høsten.

FORMIDDAGSTREFF

Diakoniutvalgets Formiddagstreff startet endelig opp igjen. Onsdag 25. august var vi samlet på Asmaløy bedehus, med lunsj, prat, allsang og lotteri. Tusen takk til alle som kom.

DØPTE

Hvaler kirke

Jacob Johansen Appelgren
Carl Linneus Dulin
Agathe Olavus Eikeland
Wilhelm Andresen
Victor Stensvik
Rafael Aleksander
Helling-Johansen
Theo Arbiol-Kraft

DØPTE

Spjørøy kirke

Amanda Hansen Blomquist
Olivia Ninett Arnesen
Johannes Solvang Eriksen
Maja Skar Andresen
Sofia Breda Aleksandersen
Mina Skaget Haugerød
Jens Hage Nilsen
Aron Kjenne
Tobias August Norheim

JORDFESTEDE

Hvaler kirke

Signe Andreassen
Hans Fredrik Jørgensen
Eva Stig Pettersen
Randi Fjeld
Inger Moen Svendsby

JORDFESTEDE

Spjørøy kirke

Tove Martine Johansen
Aage Kristian Zachariassen
Helge Olav Johansen

VIELSER

Hvaler kirke

Astri Bredde &
Kim Jarle Pettersen

Camilla Hesstvedt &
Andre Baardsen

Thea Hageengen Ringdal &
Per Henrik Adolfsen

Andrea Charlotte Berg &
Mats Kvifte

Linda Henriette Nilsen Lie &
Pål-Martin Kastum
(Forbønn for inngått ekteskap)

VIELSER

Spjørøy kirke

Elisabeth Johansen Lervik &
Robin Johansen Lervik

UTEVIELSER PÅ HVALER

Marte Hegna &
Tor Eirik Larheim

Aina Irene Weidal &
Nils-Martin Corneliussen

